

29/452/27

6

Polskie Kopalnie Skarbowe na Górnym Śląsku

Spółka Dzierżawna. Spółka Akcyjna w Katowicach.

Société Fermière des Mines Fiscales de l'État Polonais en Haute-Silésie

Société Anonyme à Katowice.

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU
ORAZ RADY NADZORCZEJ Z DZIAŁALNOŚCI SPÓŁKI
ZA ROK OPERACYJNY

1936

SP/652/27

8

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU
ORAZ RADY NADZORCZEJ Z DZIAŁALNOŚCI SPÓŁKI
ZA ROK OPERACYJNY

1936

1937

Rada Nadzorcza:

Inż. Czesław Klarner — prezes
Henri de Peyerimhoff de Fontenelle — wice-prezes

Członkowie:

Duc d'Audiffret—Pasquier Etienne	Henri Portier
Czesław Benedek	General Le Rond
Cezary Berezowski	Jules Simon (deleg.)
Franciszek Doleżał	Aleksander Stein
Zygmunt Kucharski	Félix Villet
Paul Lemay	Paul Weiss
Zygmunt Malawski	Stanisław Widomski
Włodzimierz Momentowicz (deleg.)	Józef Witczak
Henri de Peyster	

Zarząd:

Inż. François Michel — Generalny Dyrektor
Inż. Józef Knothe — W. Generalny Dyrektor

z 27 4 12
2155 III

8.07

11-

Sprawozdanie dla Walnego Zgromadzenia z działalności Spółki w r. 1936.

Zgodnie z art. 21 statutu naszej Spółki zwołaliśmy dzisiejsze Walne Zgromadzenie dla przedstawienia wyników działalności Spółki w roku 1936, który jest naszym 15-yim okresem operacyjnym, ponieważ Skarboferme został założony 25-go lutego 1922 r.

Stwierdziliśmy przed rokiem, że Polska uczestniczyła w pewnej, chociaż nie-wielkiej, mierze w ożywieniu gospodarki światowej, którym zaznaczył się rok 1935. Rok 1936 nie zawiodł oczekiwań w tym kierunku: w gospodarce polskiej nastąpił dalszy postęp, może nie na miarę tego, co dało się zauważyć w innych krajach, ale w każdym razie istotny i dający otuchę na przyszłość.

Nie jest obojętnym fakt, że celem poparcia tego ruchu wzwyż nie uciekano się do żadnego wyrównania walutowego i Polska oparła się ogólnemu kierunkowi de-waluacji pieniądza, jaki zaznaczył się w r. 1936. Wśród wszystkich walut bloku zło-tego jedynie złoty nie skapitulował i jest jedną tylko z ważniejszych walut, która od r. 1927 utrzymała swój parytet teoretycznie i praktycznie. Natomiast Rząd Polski zmuszony był w kwietniu 1936 r. zastosować zarządzenia ściśle regulujące i w wielu wypadkach wzbraniające wywóz kapitałów. Po oczywiście nieprzyjemnym początko-wym okresie przejściowym, gospodarka krajowa przystosowała się bez większych wstrzą-sów do nowych zarządzeń.

Bilans handlowy Polski jest w dalszym ciągu dodatni pomimo pewnego spadku nadwyżki eksportu. Ogólna wartość w złotych wwozu i wywozu wzrosła w stosun-ku do roku poprzedniego o przeszło 12%.

Z ożywienia gospodarczego korzystało dotychczas w największej mierze rol-nictwo. Ceny zboża, idąc po linii silnej zwyżki światowej, uległy bardzo znacznej poprawie: od 50 do 100%.

Jak się to dzieje prawie zawsze przy najważniejszych surowcach, w przemyśle węglowym dopiero na ostatku dają się odczuwać skutki poprawy gospodarczej.

Wprawdzie i skutki kryzysu dotyczą go najpóźniej. Niemniej jednak obecna poprawa w przemyśle węglowym jest wyraźna i od kilku miesięcy postępuje coraz szybciej.

Tablica poniższa wykazuje postęp, jaki dokonał się z roku 1935-go na 1936.

	Produkcja w tys. t		Zbyt w kraju w tys. t		Eksport w tys. t	
	Polska	Skarbo- ferme	Polska	Skarbo- ferme	Polska	Skarbo- ferme
1932	28 835	3 189	15 192	866	10 362	1 798
1933	27 356	3 008	15 261	811	9 702	1 761
1934	29 267	3 092	15 782	840	10 406	1 794
1935	28 540	3 070	16 882	931	9 175	1 675
1936	29 748	3 125	18 621	1 029	8 822	1 627

Szczególnie symptomatyczny jest wzrost sprzedaży krajowej o ok. 1 750 000 ton. Obecnie więc sprzedaż w Polsce przewyższa o ok. $3\frac{1}{2}$ miliona ton najniższy punkt, do jakiego spadła krzywa sprzedaży w r. 1932. Wzrost zapotrzebowania krajowego na materiały opałowe jest dobitnym wyrazem poprawy gospodarczej. Jeszcze pomysłniejsze są dane z pierwszych miesięcy 1937 r.: I-szy kwartał wykazuje zwiększenie sprzedaży krajowej o 27% w porównaniu z I-ym kwartałem 1936, z czego bez zbytniej śmiałości można wyprowadzić podwyższenie spożycia krajowego z $2\frac{1}{2}$ mil. do 3 milionów ton w roku bieżącym.

Jak to już zaznaczyliśmy w tym samym miejscu w roku ubiegłym, eksport nie rozwijał się po tej samej linii, przeciwnie, spadł o ok. 350 000 ton w porównaniu do roku 1935, byłoby jednak niesłusznym przypisywać całe to cofnięcie się porozumieniu polsko-brytyjskiemu, na które spada odpowiedzialność za nie więcej jak setkę tysięcy ton. Główny ubytek nastąpił w krajach, które stanowią naturalny rynek lądowy Polski, a mianowicie w Austrii, Węgrzech i Czechosłowacji, gdzie zakupiono o 335 000 t mniej niż w roku poprzednim. Odwrócenie się rynków naddunajskich od węgla polskiego nie jest zjawiskiem nowym, mówimy o tym corocznie już od r. 1932. Przypisać to należy w pierwszej linii kryzysowi gospodarczemu, który zmusza Czechosłowację, Węgry, a nawet Austrię, do popierania za wszelką cenę krajowego przemysłu węglowego, ale, co się tyczy Austrii, nie należy również zapominać o coraz wyraźniej zaznaczającym się faworyzowaniu węgla niemieckiego z powodów politycznych.

Wzrost sprzedaży bunkrowych, które, jak wiadomo, są poza kontyngentem ustalonym przez porozumienie polsko-brytyjskie, zrównoważył prawie całkowicie, t. j. o około sto tysięcy ton, skurczenie się tego kontyngentu.

Rozkład tonażów na poszczególne grupy rynków uległ pewnym poważniejszym zmianom, których kierunek uwydatnia poniższe zestawienie.

	1934		1935		1936	
	w tys. t	0/0	w tys. t	0/0	w tys. t	0/0
1. Środkowa Europa (Austria, Węgry, Czechosłowacja)	1 372	13,6	1 169	13,21	835	9,8
2. Północna Europa (Szwecja, Norwegia, Dania, Łotwa i t. d.)	3 465	34,4	3 549	40,08	3 310	38,8
3. Zachodnia Europa (Francja, Belgia, Irlandia, Holandia)	2 686	26,6	1 620	18,30	2 075	24,3
4. Południowa Europa (Włochy, Jugosławia i t. d.)	1 853	18,4	1 585	17,91	1 140	13,4
5. Rynki poza-europejskie	315	3,1	320	3,62	464	5,4
6. Węgiel bunkrowy	394	3,9	609	6,88	703	8,3
	10 085	100	8 852	100	8 527	100

Stosowanie w ciągu 1936 r. porozumień regulujących zbytni polski w poszczególnych krajach importowych miało przebieg normalny. Natomiast w ogólnym porozumieniu polsko-brytyjskim wprowadzono ważną zmianę, a mianowicie rynek włoski wyłączono z porozumienia, o czym była mowa w sprawozdaniu poprzednim. Od 31-go grudnia 1936 r. Włochy włączono z powrotem i wówczas okazało się, że ściśle stosowanie porozumienia polsko-brytyjskiego jest dla Polski niemożliwe. Sytuacja bowiem jest taka, że pomimo wzrostu światowego spożycia, Anglia eksportuje coraz mniej skutkiem trudności, na jakie napotyka przy podniesieniu swej produkcji do poziomu koniecznego na pokrycie zwiększonego zapotrzebowania wewnętrznego, oraz zapotrzebowania swej klienteli światowej. Przy związaniu z eksportem angielskim w stosunku 21 do 100, Polska, przy ścisłym stosowaniu porozumienia, musiałaby wyrzec się nie tylko podwyższenia eksportu, ale nawet utrzymania pewnych pozycji swego obecnego stanu posiadania i blok polsko-brytyjski ustąpiłby miejsca ekspansji innych krajów, produkujących węgiel, zwłaszcza Niemiec. Toteż Anglicy zgodzili się na znaczne odchylenie od zasad porozumienia: kontyngent polski na I-szy kwartał 1937 r. podniesiono polubownie do 480 000 t, co odpowiada nie 21, lecz 28,2% podstawowego eksportu angielskiego. Niemniej rewizja porozumienia jest niezbędna.

Sprzeczne z wszelką logiką i słuszością byłoby utrzymywanie systemu, skazującego polski przemysł węglowy na ograniczanie swego eksportu w chwili, gdy kopalnie całego świata, pracując pełną parą, jeszcze nie mogą pokryć całego zapotrzebowania, podczas gdy w Polsce bezrobocie stałe i turnusowe, kopalnie zamknięte i zatopione są jeszcze bolesną i trwałą koniecznością.

Należy jednak dodać, że jeśli pod względem ilościowym eksport morski nie dał Polsce tego, czego miała prawo się spodziewać, to przynajmniej ceny uległy widocznej, a pod koniec roku bardzo wydatnej poprawie. Umowy długoterminowe, które są koniecznością dla wielkich przedsiębiorstw eksportowych, uniemożliwiają wprowadzić niezwłoczne wykorzystanie wyżki w całej pełni — tak samo będzie i w roku bieżącym — niemniej jednak omawiana wyżka dała znaczną poprawę wyników finansowych sprzedaży zamorskiej już w r. 1936, czego konsekwencje obecnie konkretnie odczuwamy.

Dla Skarbofermu okres sprawozdawczy był trzecim rokiem — praktycznie biorąc — stałego poziomu produkcji, ponieważ wzrost odpowiadał zaledwie niecałym 5 dniom roboczym.

W rozkładzie sprzedaży nastąpiło znów przesunięcie, polegające na dalszym zwiększeniu sprzedaży krajowej o 10,4 %, a więc mniej więcej w tym samym stosunku co w roku poprzednim. Pomimo utrzymania w mocy dekretu z 4 grudnia 1935 r., którego wpływ na ceny sprzedaży omawialiśmy w roku ubiegłym, i mimo polepszenia cen eksportowych, ten wzrost sprzedaży krajowej był dla naszych interesów pomyślny.

	1935 t	1936 t	Różnica %
Zbyt w kraju	931 900	1 029 137	+ 10,4
Eksport licencyjny	157 000	128 000	— 19,0
„ morski	1 511 100	1 498 300	— 0,9
„ wolny lądowy	6 900	1 200	— 81,0
„ ogółem	1 675 000	1 627 500	— 3,0
Wysyłka ogółem	2 606 900	2 656 600	+ 1,8

Termin Polskiej Konwencji Węglowej upływał z dniem 31 marca 1937 roku. W sprawozdaniu poprzednim mówiliśmy o obawach związanych ze sprawą odnowienia tego kartelu tak niezbędnego dla przemysłu węglowego. Na szczęście przewidywane trudności, choć rzeczywiście wystąpiły, przezwyciężono i Konwencję przedłużono na 3 lata przy zastosowaniu w pierwszym roku statutu i klucza Konwencji dotychczasowej. W przeciągu tego roku pracować będzie Sąd polubowny, po czym na podstawie przeprowadzonych gruntownych badań wyda orzeczenie co do nowego klucza podziału, którego stosowanie rozpocznie się od 1-go kwietnia 1938 r. W ciągu żmudnych rokowań, które doprowadziły ostatecznie do zapisu arbitrażowego, w imieniu Skarbofermu przytrzymywaliśmy się stale jak najszerzego liberalizmu co do możliwości orzekania, pozostawionych arbitrom. Sądzymy bowiem, że stanowisko naszego przedsiębiorstwa we wszystkich dziedzinach jego działalności, rozmiary i skuteczność poczynionych inwestycji, zdrowa skarbowość i zdrowa sytuacja finansowa, wielkie możliwości rozwoju — wszystko to daje mu prawo oczekiwać przychylnego orzeczenia każdego bezstronnego sędziego.

Jak corocznie, podajemy poniżej dane dotyczące produkcji Spółki, załogi i wydajności.

P r o d u k c j a

	1935 t	1936 t
Węgiel	3 070 655	3 125 919
Koks	288 408	290 294
Amoniak syntetyczny	3 600	3 648
Siarczan amonu	3 932	3 694
Smola	13 496	12 709
Benzol	4 672	4 524

Załoga kopalń w końcu roku 1936 — 4733 robotników.

Wydażność na dniówkę przepracowaną w kg (bez dozoru)

	Król	Bielszo- wice	Knurów	O g ó ł e m		Śląsk bez Skarb. ‰
				cyfry absol.	w ‰ 1913	
1913	1 362	1 093	940	1 208	100	100
1933	2 863	2 203	1 489	2 412	200	141
1934	3 044	2 240	1 508	2 534	210	152
1935	3 058	2 111	1 561	2 524	208,9	157
1936	3 139	2 028	1 597	2 548	210,9	161,8

W r. 1936 nastąpiła poprawa lekkiego zachwiania się w r. 1935 linii wstępnej rozwoju wydajności Spółki. Postęp nie jest wprawdzie bardzo duży, ale nie wątpimy, że w ciągu roku nastąpi dalsze polepszenie. Kopalnia Bielszowice, która w obecnym zestawieniu wykazuje jeszcze cofnięcie się, w roku bieżącym musi wykazać postęp. Uruchomienie 3-go poziomu, zaopatrzonego w urządzenie skipowe i duże wózki kopalniane, z początku, jak się tego należało spodziewać, nie obeszło się bez pewnych błędów, ale obecnie daje rezultaty, na które liczyliśmy.

Z drugiej strony przystępujemy do odnowienia urządzeń kopalni Król Pole Północno-Zachodnie, celem utrzymania maksimum wydajności ze względu na oczekiwany wzrost sprzedaży tak na rynkach morskich na skutek polepszenia warunków porozumienia polsko-brytyjskiego, jak na rynku krajowym na skutek zwiększenia spożycia wewnętrznego oraz podwyższenia naszego klucza licencyjnego, jeśli, jak się tego spodziewamy, arbitraż wyda przychylne dla nas orzeczenie.

Zbyt koksu, amoniaku i produktów ubocznych w okresie sprawozdawczym rozwijał się pomyślnie. Zwłaszcza na rynku koksowym z końcem roku nastąpił niezwykły wzrost zapotrzebowania, na skutek którego uruchomiono jedną starą baterię pieców koksowych i przystępuje się prócz tego do budowy nowej baterii.

W ciągu r. 1936 prowadzono długie rokowania w sprawie Międzynarodowej Konwencji Koksowej. Obecnie rokowania są na ukończeniu. Kontyngent, przypadający Polsce w grupie 5 krajów eksportujących koks, da jej możliwość zrealizowania dostatecznego eksportu morskiego po cenach, których tendencja zwykła jest obecnie silnie zaznaczona.

Zbyt koksu Spółki

	1935 t	1936 t	Różnica ‰
Zbyt w kraju wraz z Gdańskiem	192 735	222 400	+ 15,5
Eksport lądowy	27 380	25 204	— 8,1
„ morski	71 905	67 140	— 6,6
Zbyt ogółem	292 020	314 800	+ 7,8

Rachunek eksploatacyjny Spółki wykazuje saldo dodatnie w wysokości zł 3 613 222,98 od obrotów zł 42 633 495,70, czyli zysk przeciętny 8,47 %.

W myśl postanowień umowy dzierżawnej, saldo powyższe rozkłada się na: zł 1 763 000,—, wniesionych do bilansu jako wynagrodzenie własne Spółki Dzierżawnej i zł 1 850 222,98, zaliczonych na Fundusz Robót nowych. Na podstawie wyżej wymienionego wynagrodzenia własnego zł 1 763 000,— Spółka Dzierżawna proponuje, po potrąceniu odpisów statutowych na sumę zł 149 855,—, przyznać dywidendę w sumie zł 1 613 145,—

Skarbowość Spółki, która — jak wiadomo — jest przedmiotem szczególnej troskliwości Zarządu, w ciągu całego okresu sprawozdawczego nie budziła obaw żadnego rodzaju. Trzeba tylko wspomnieć o kłopotach, jakie mieliśmy ze zredukowaniem do minimum skutków poważnych zmian wartości walut, które charakteryzowały rok 1936.

Możemy powtórzyć w tym roku z większą tylko siłą i optymizmem wnioski końcowe naszego sprawozdania poprzedniego. Dzięki ewolucji ku lepszemu gospodarki światowej, a wraz z nią, i gospodarki przemysłu węglowego, zdaje się, że Skarboferme znalazł się u progu urzeczywistnienia zadań, które od szeregu lat stanowią cel jego polityki przemysłowej. Zapewne, że ani nasza zdolność produkcyjna nie jest jeszcze w pełni wyzyskana, ani nasze ceny nie są na poziomie, którego można by słusznie sobie życzyć, ale zarówno ilościowo jak jakościowo zbyt nasz polepsza się z dnia na dzień i gałąź najważniejsza naszego handlu — eksport morski, któremu Spółka poświęciła tyle wysiłków i zasobów, jest właśnie dziedziną, gdzie tendencja ku lepszemu zaznacza się najsilniej.

Mamy to zadowolenie, że wobec poprawy koniunktury stajemy z kopalniami w doskonałym stanie, z odnowionymi urządzeniami, z systemem pracy dobrym i gruntownie przyswojonym, a więc z możliwością wykorzystania w całej pełni korzyści wpływających ze światowego ożywienia gospodarczego.

Zarząd:

(—) *F. Michel* (—) *J. Knothe*

W imieniu Rady Nadzorczej zatwierdzamy sprawozdanie Zarządu, bilans, rachunek strat i zysków oraz proponowany podział zysków z roku operacyjnego 1936.

Prezes Rady Nadzorczej:

(—) *C. Klärner*

Bilans zamknięcia na dzień 31 grudnia 1936 r.

Aktywa		Złote	Pasywa		Złote
Gotówka w kasie i w bankach	13 217 864,59		Kapitał zakładowy	17 630 000,—	
Papiery procentowe	478 773,13		Fundusz rezerwowy	1 100 503,25	
Weksle w portfelu	414 977,55		Zarezerw. dywidenda w/g uchwały Walnego		
Akcje i udziały w innych przedsiębiorstw.	2 262 985,49		Zgromadzenia z dnia 22. XII. 1928 r.	3 526 000,—	
Należności z tyt. umów kartel. (oper. handl.)	300 374,45		Zaległe podatki	282 925,14	
Odbiorcy	9 078 697,26		Dostawcy	1 019 566,64	
Dostawcy	110 414,63		Odbiorcy	1 559 770,61	
Zaliczki różne	397 113,28		Różne	963 067,63	
Inne aktywa	73 133,77		Fundusz na roboty nowe	2 265 950,39	
Zapasy i materiały	3 531 982,16		Pożyczki	1 324 497,35	
Niedobór zapasów i materiałów <u>2 857 252,69</u>	6 389 234,85		Skarb Państwa za zapasy i materiały przy-		
Sumy przechodnie:			jęte w 1922 r.	6 389 234,85	
Wydatki dot. okresu przyszłego	54 828,89		Sumy przechodnie:		
Instalacja 2-giej części fabryki amoniaku	3 119 615,82		Dochody dot. okresu przyszłego	7 799,69	
Przebudowa III baterii pieców koksowych	2 453 875,93		Inne	568 464,71	
Inne	48 890,62		Zysk Spółki	1 763 000,—	
	<u>38 400 780,26</u>			<u>38 400 780,26</u>	

Sumy pozabilansowe

Gwarancje otrzymane	2 965 318,24	Różni za gwarancje dane	2 965 318,24
Różni za gwarancje otrzymane	373 750,—	Gwarancje dane	373 750,—
	<u>3 339 068,24</u>		<u>3 339 068,24</u>
		Zobowiązania zagraniczne:	4 715 353,62
		Zobowiązania warunkowe:	
		A. Remuneracja kumulat. S-ki za rok 1932	1 763 000,—
		B. Czynsz dzierż. kumulat. w d. r. I. 1936 r.	18 018 932,97
		Niedobór czynszu dzierżawnego za r. 1936	3 410,679,66
			<u>21 429 612,63</u>
		Skarb Państwa: Wartość inwentarza dzier-	
		żawionych obiektów w dn. 31. XII. 1936 r.	
		Grunta	66 908 232,20
		Nieruchomości	73 958 164,76
		Złoża	45 998 945,56
		Ruchomości	7 248 976,12
			<u>194 114 318,64</u>

Rachunek strat i zysków za rok 1936

Winien		Złote	Ma		Złote
Koszty administracji ogólnej	6 078 073,97		Wpływy brutto ze sprzedaży węgla	32 138 540,37	
Koszty produkcji	29 844 543,19		„ „ „ „ koks	6 345 045,08	
Koszty sprzedaży	5 581 834,84		„ „ „ „ brykietów	992 088,75	
Podatki państwowe i komunalne	1 746 764,98		„ „ „ „ produktów u-		
Koszty kredytów	280 512,15		bocznych	6 920 640,26	
Różnice kursowe	440 778,33		„ „ „ „ cegły	70 805,10	
Obciążenia finansowe	321 176,20		Wpływy związane ze sprzedażą kontyng.	105 633,22	
Różnica inwentarza zapasów	13 646,18		Różne dochody	1 174 329,20	
Koszty utrzymania lasów	35 209,93		Różnica w zapasach	366 602,72	
Koszty utrzymania instalacji przeładunko- wej w porcie w Gdyni	128 639,19				
Wydatki związane z nabyciem kontyngent.	29 282,76				
Rezultat eksploat. 3 613 222,98 { Przelew na					
roboty nowe	1 850 222,98				
Zysk Spółki	1 763 000,—				
	<u>48 113 684,70</u>				<u>48 113 684,70</u>

Uwaga: Jako jednostkę monetarną do sporządzenia bilansu przyjęto złoty z r. 1927, czyli 1/5924,44 kg czystego złota. Waluty obce przeliczono do bilansu w/g przeciętnego kursu Giełdy Warszawskiej z grudnia 1936 r.

Zarząd:

(—) F. Michel

(—) J. Knothe

Biblioteka Śląska w Katowicach
Id: 0030000981901

III 2155/0/1936

Pracownia Śląska